

העביר והעידק

יו"ל ע"י מוסדות קוסון בארה"ק
בנשיאות אדמו"ר שליט"א
בני ברק - גבעת זאב

מכון בני שלשים

בס"ד • פרשת מסעי תשפ"ב

גליון מס' 71 • שנה ב'

דברי תורה

מאת כ"ק אדמו"ר שליט"א

ישראל וכו' ולכן צוה וישבו ויחנו שיחזרו אחרונות ואח"כ שוב יעלו ויסעו מעצמותם וכו' עיי"ש. ולפי"ז יש לבאר דבתחילה כתב ויסעו מרעמסס בחדש הראשון בחמשה עשר יום לחדש הראשון ממחרת הפסח יצאו בני ישראל ביד רמה, זו היא היציאה בדרך נס שלא ע"י אתערותא דלתתא, ולפיכך כתיב 'יצאו' ולא נסעו כי זה לא נעשה על ידם אלא הי"ת הוציאם משם בכח גדול וביד חזקה כמו"ש חזר שוב 'ויסעו' בני ישראל מרעמסס ויחנו בסכת, הוא המסע הראשון מן מ"ב מסעות עפ"י ד' שנעשה ע"י בני ישראל בעצמם באתערותא דלתתא.

ויסעו מרתמה ויחנו ברמון פרץ. רתמה הוא ענין המרגלים כפי"ש ע"ש הכתוב מה יתן לך ומה יוסיף לך לשון רמיה חצי גבור שנונים עם גחלי רתמים. רמון פרץ רמז למה שהביאו המרגלים כמו"ש [במדבר כג ג'] ומן הרמונים ומן התאנים, ושם נפרצו מעשיהם, ז"ש ויסעו מרתמה ויחנו ברמון פרץ.

ויסעו מחרדה ויחנו במקהלות. י"ל חרדה רמז לקבלת התורה בהר סיני כדכתיב [שמות יט טז יח] ויחרד כל העם אשר במחנה, ויחרד כל ההר מאד. ומשעזבו זאת החרדה נקהלו קרח ועדתו על משה ואהרן כדכתיב שם [טז ג] ויקהלו על משה ועל אהרן, באמרם כולם שמעו דברים בסיני כדפרש"י, וז"ש ויסעו מחרדה ויחנו במקהלות.

ויסעו מחרדה ויחנו במקהלות ויסעו ממקהלות ויחנו בתחת. כאשר איש ישראל חונה במקהלות ובחבורה אין לו פחד ואין חרדה, כדכתיב חבור עצבים אפרים הנח לו [הושע ד יז]. אבל ויסעו ממקהלות ויחנו בתחת, הנוסע ופורש מן הציבור ולתאוונו נפרד מן החבורה, זה ידו על התחתונה ר"ל, ויסעו ממקהלות ויחנו בתחת.

ויסעו ממקהלות ויחנו בתחת. מקהלות רמז למעשה קרח ועדתו כמו"ש [שם] ויקהלו על משה ועל אהרן, סוף מעשיהם היה שנבלעו בארץ מתחת פני האדמה, ז"ש ויסעו ממקהלות ויחנו בתחת.

ויסעו מקדש ויחנו בהר החר. י"ל בדרך רמז,

יצאו והלא לא יצאו אלא ביום שנאמר ממחרת הפסח יצאו בני ישראל ביד רמה, אלא מלמד שהתחילה להם גאולה מבערב ע"כ. הרי לך שהיו ב' גאולות אחת בערב ואחת ביום, וצריך ביאור תרתי למה לי. ונראה לומר, הנה נתבאר אצלנו בפ' בא עה"פ והיה כי ישאלך בנך וכו', דבגלות מצרים היו ב' בחינות, א' גלות מצרים בארץ נכריה כהבטחת גר יהיה זרעך בארץ לא להם, ב' עבדות ועינוי כמו"ש ועבדום ועינו אותם. והנה הגאולה מארץ מצרים היתה בלילה משעה שהכריז פרעה קומו צאו מתוך עמי, ואילו הפדיון והשחרור מבחינת היותם עבדים מעונים לא היתה עד למחר שיצאו ביד רמה. וז"ש ממצרים גאלתנו ומבית עבדים פדיתנו, ממצרים גאלתנו היינו מגלות מצרים, ומבית עבדים פדיתנו שאינו עוד יותר עבדים אלא בני חורין. ולפי"ז מבואר, בלילה יצאו מגלות מצרים היינו מן אומות מצרים, וביום יצאו לגמרי מבחינת בית עבדים. ומה דכתיב כאן מיירי ביציאת היום ביד רמה, וז"ש ויסעו מרעמסס בחדש הראשון בחמשה עשר יום לחדש הראשון ממחרת הפסח יצאו בני ישראל ביד רמה לעיני כל מצרים.

ויסעו מרעמסס ויחנו בסוכות. לכאורה מסע זה נכתב כפול כי כתב כבר ויסעו מרעמסס בחודש הראשון וכו'. כן הקשה באוה"ח. ועי' בבעה"ט שדייק דבתחילה כתיב ויסעו מרעמסס, ואח"כ כתיב ויסעו בני ישראל מרעמסס, ויתרין מתחלה נסעו בעירבוביא ערב רב ביניהם, ואח"כ כשמספר המסעות כולם הזכיר בני ישראל כי הפרידו לערב רב מביניהם ע"כ. ולפי"ז יש ליישב שבתחילה הזכיר את המסע הכללי ואח"כ חזר ומנה את המסעות המיוחדים לבני ישראל לבדם. ועל דרך העבודה יש לומר, עפי"מ"ש האריז"ל הובא בספה"ק ובספרי זקה"ק מוהרצ"א בספריו פעמים רבות שבליל התקדש חג הפסח ניתנים לנו מוחין דגדלות ע"י קיום מצות הלילה אכילת פסח מצה ומרור ואמירת ההגדה, אבל אחר החג נסתלקו מוחין אלו מאתנו וצריכים אנחנו להחזיר דרגה זו ע"י ספירת העומר ז' מדות פעמים ז' הם מ"ט ימי הספירה כמו"ש וספרתם לכם וכו' חמישים יום. והטעם כי מדרגות אלו ניתנו בלא עבודה ויגיעה וממילא אין להם קיום כמבואר באריכות בספר בני יששכר מאמרי פסח. וכן איתא בשפת אמת פ' בשלח עה"פ דבר אל בני ישראל וישבו ויחנו, שיציאת מצרים היה נס שלא בהדרגה והיא לשעה, ורצה הש"י שישאר כח גאולה זו בעצמות

ויכתב משה את מוצאיהם למסעיהם וגו' ואלה מסעיהם למוצאייהם. צ"ב כפל הלשון הלא כבר פתח ואמר אלה מסעי בני ישראל אשר יצאו וכו' ושוב ויכתב משה את מוצאייהם למסעיהם, ומסיים ואלה מסעיהם למוצאייהם מה הוסיף בזה, ומאי דכתיב ואלה מסעיהם וי"ו מוסיף על ענין ראשון, מה הוסיף שלא היה בכלל הקודם, וגם למה הפך וכתב מסעיהם למוצאייהם. וי"ל הנה אלו מ"ב המסעות שיצאו מארץ מצרים עד שבאו לגבול ארץ ישראל לא כולם היו שוים, יש שהיו מסע אל עבר פני הארץ ויש בהם מסעות שהיו הפוכים וחזרו כלעומת שבאו אל פני ארץ מצרים כמו"ש בפ' בשלח וישבו ויחנו, וכן פרש"י לעיל בפ' פנחס [ג] שכשמת אהרן נסתלקו ענני כבוד ובאו הכנענים להלחם בישראל ונתנו לב לחזור למצרים וחזרו לאחוריהם ח' מסעות מהר ההר למוסרה וכו'. הרי שהיו מסעות שהתרחקו ממוצאייהם ונסעו אל הארץ, ויש ששבו ממוצאייהם אל פני מוצאייהם, וז"ש ויכתב משה את הסוג הראשון מוצאייהם למסעיהם, ומסיים ואלה מסעיהם למוצאייהם פ' מוסיף על ענין הראשון מנה גם מסעות אלו שהיו מסעיהם אל מוצאייהם.

ויסעו מרעמסס בחדש הראשון בחמשה עשר יום לחדש הראשון ממחרת הפסח וגו'. מקשים האבע"ז והרמב"ן ועי' בכלי יקר ד"ה הפירוש השני וכו', הלא בלילה יצאו ממצרים ולא ביום כדכתיב כי בחדש האביב הוציאך ד' אלקיך ממצרים לילה [דברים טז א]. וי"ל הנה לפי דברי חז"ל היו בגאולת מצרים ב' יציאות, בזוה"ק פ' בא [ח"ב ל"ח ע"א] מקשה, כתיב היום אתם יוצאים, וכתיב הוציאך ד' אלקיך ממצרים לילה, אלא תאנא עקרא דפורקנא דישראל לא הוה אלא בלילה, דליליא שרא קטריין ועבד נוקמין ויומא אפיק לון בריש גלי, האז הוא דכתיב יצאו בני ישראל ביד רמה לעיני כל מצרים, וכתיב ומצרים מקברים את אשר הכה ד' בהם כל בכור, דא הוא פרסומי ניסא. ובמדרש תנחומא [פ' בא פ"א] ויקרא למשה ולאהרן לילה ויאמר קומו צאו אמר ליה משה כך צונו הקב"ה ואתם לא תצאו איש מפתח ביתו עד בקר וכי גנבים אנחנו שנצא בלילה לא נצא אלא ביד רמה לעיני כל מצרים. ובגמ' [ברכות ט] אמר רבי אבא הכל מודים כשנגאלו ישראל ממצרים לא נגאלו אלא בערב שנאמר הוציאך ה' אלהיך ממצרים לילה וכשיצאו לא יצאו אלא ביום שנאמר ממחרת הפסח יצאו בני ישראל ביד רמה וכו', תניא נמי הכי הוציאך ה' אלהיך ממצרים לילה וכי בלילה

איש ישראל אף אם הוא בן תורה אבל אינו מקושר לצדיקים וקדושים אשר בארץ המה, ימלא גאווה והתנשאות בבלו לאמר גדול אני ואין כמוני, זהו בחינת אדום כמו"ש [עובדיה א] חזון עבדיה כה אמר ה' לאדום וכו' הנה קטן נתתני בגוים בזוי אתה מאד, זדון לבך השיאך שכני בחגי סלע מרום שבתו אמר בבלו מי יורדני ארץ. ובפי' רבי משה דוד ואלי לס' עובדיה [מכת"י צפונות טבת תשמ"ט] כתב ובשביל שאין באומות העולם אומה שתהיה כ"כ בעלת גאווה כאומה הרשעה של אדום לפיכך רוצה הש"י ליפרע מהם מדה כנגד מדה שתהיה האומה יותר בזויה מכל האומות ע"כ. ועד הסוד ואלה המלכים מלכי אדום שבסוף פ' וישלח ז' מלכין קדמאין שכל אחד אמר אנא אמלוק והבן. וז"ש ויסעו מקדש פ' נסע מהתקרבות לאנשי קודש, ויחנו בהר ההר מתנשא בעצמו כהר ההר, וזהו קצה ארץ אדום, מוקצין שבאומות.

כי בעיר מקלטו ישב עד מות הכהן הגדול. ג' פעמים כתיב הכהן הגדול בפסוקים אלו, ובגמ' דרשו מזה [מכות יא]. אחד משום בשמן המשחה ואחד המרובה בבגדים ואחד שעבר ממשחתו מחזירין את הרוצח. פירש"י וישב בה עד מות הכהן הגדול הא חד, כי בעיר מקלטו ישב עד מות הכהן הגדול הא תרי, ואחרי מות הכהן הגדול ישוב הרוצח הא תלתא. נלענ"ד להוסיף רמז עפ"י מ"ש בתרגום יוב"ע [פסוק כה] דהכהן גדול נתפס מטול דלא צלי ביומא דכפורי בקודש קודשא על תלת עבירין קשיין דלא יתקלון עמא בית ישראל ע"ז גלוי עריות ושפיכות דמים, לכן נקנס למות בשנה ההיא ע"כ. ולפי"ז יש לומר דלכך כתיב ג' פעמים הכהן הגדול לרמז על ג' עבירות שלא כיון כ"ג בתפלתו להנצל מהם.

עוד י"ל, דלכאורה למה נענש הכהן הגדול הרי לא הוא חטא אלא הרוצח, טוביה חטא זוגיד מייגיד, י"ל עפ"י דברי התרגום יוב"ע הנ"ל דהכהן גדול נתפס מטול דלא צלי ביומא דכפורי בקודש קודשא על תלת עבירין קשיין דלא יתקלון עמא בית ישראל ע"ז גלוי עריות ושפיכות דמים, לכן נקנס למות בשנה ההיא ע"כ. לפי"ז נמצא דכ"ג זה פגם בקדש הקדשים שלא התפלל בו כנדרש, לפיכך נגזר עליו שלא ישוב עוד למקום זה אחר שפגם במקום ההוא.

כי בעיר מקלטו ישב עד מות הכהן הגדול ואחרי מות הכהן הגדול ישוב הרוצח וגו'. אמרו בגמ' [מכות יא]. לפיכך אימותיהן של כהנים מספקות להן מחיה וכסות כדי שלא יתפללו על בניהם שימותו. צ"ב וכו' כל כך רצויה לפני המקום תפלתו של הרוצח בשגגה עד שתתקבל בקשתו להמית את הכהן גדול, וכן מקשו שם בגמ' טעמא דלא מצלו הא מצלו מייתי והכתיב כצפור לנוז כדרור לעוף כן קללת חנם לא תבא, וגם למאי דמשיני שם בגמ' דלאו קללת חנם היא משום שהיה להם לכהנים לבקש רחמים על הדור הלכך לאו קללת חנם היא, עדיין תמוה שניתן להם כח זה בתפלה.

וי"ל הנה עיקר כח התפלה תלוי באמונה היינו שאדם המתפלל יהא מאמין באמונת אומן בכחה של תפלה, ובאין ספק בבלו שיש בכח התפלה לעשות פרי, ואז יענוהו מן השמים. והנה הנך רוצחים שיוגים אצלם נתברר בבירור אמיתי גודל כח התפלה, וההוכחה לזה מכך שהם תולים שנכשלו בריצחיה משום שהכהן הגדול בלא ביקש רחמים על דבר זה שלא יאדע, וכדכתב בתרגום יונתן כאן ויתב בה עד זמן דימות כהנא רבא דרבי יתיה סגיא במשח רבותא, ומטול דלא צלי ביומא דכפורי בקודש קודשא על תלת עבירין קשיין דלא יתקלון עמא בית ישראל, בפולחנא נוכראה ובגילוי עריותא ובשדיות אדם זכיא, והוה בידיה לבטלותהון בצלותיה ולא צלי וכו' ע"כ. הרי שברור היה להם ספק כוחה של תפלה, לפיכך כחם יפה להתפלל ולהיות נענים בתפלתם אפילו על מות הכהן הגדול, ולפיכך אימותיהן של כהנים מספקות להם מחיה וכסות כדי להפסיק דעתן שלא יתפללו על בניהם שימותו.

ואת הארץ אשר תפל לכם בנחלה ארץ כנען לנחלתיה. צ"ב למה נקט הארץ אשר תפול

לכם לשון נפילה ח"ו, וי"ל כיון שנטלו רק חלק ז' אומות ולא נטלו עדיין ג' אומות קניזי וקדמוני, נמצא שיש כאן נפילה מגבולות הארץ המובטחת ע"כ נקט לשון זו.

ומגורל נחלתנו יגרע. הנה ג' פעמים חזרו על דבריהם, א' ב' בפסוק ג' ונגרעה נחלתן מנחלת אבותינו וכו', ומגורל נחלתנו יגרע, ג' בפסוק ד' ומנחלת מטה אבותינו יגרע נחלתן, וצ"ב למה כפלו ושלשו טענות. וי"ל בפשטות דטענו על ג' גרעונות שיחסרו ע"י נישואי בנות צלפחד לבני שבט אחר, א' יגרע מנחלתן שלהן עצמן, ב' ע"י יגרע מנחלת אבותיהם, ג' גרעון מנחלת כל מטה מנשה, לכך כפלו ג' פעמים ודוק.

ונגרעה נחלתן מנחלת אבותינו ונוסף על נחלת המטה אשר תהינה להם ומגורל נחלתנו יגרע. צ"ב מאי כונת אמרם ומגורל נחלתנו יגרע הלא מן הגורל לא יגרע אלא מנחלתם יגרע. ועוד הלא מנחלתו של כל אחד מהם לא יגרע מאומה ומאי איפכת להם מנחלת בנות צלפחד שתעבור למטה אחר. וי"ל עפ"י מ"ש בספח"ק שחלוקת ארץ ישראל לא נעשתה כדרך חלוקת ירושים בהסכמת האחים ורצונם אלא בגורל דוקא, והענין הוא שרצה הקב"ה לקבוע לכל אחד את נחלתו לפי שורש נשמתו לעבודת ה' המיוחדת של אותו שבט ולכל אחד נפל בגורל חלק הארץ השייך לעבודתו ולתיקון נפשו.

ראיתי בספר אחד שהביא עובדא ששמע מפי זקן א' שקיבל במסורת, דבזמן שהרה"ק המגיד ממעזריטש ז"ל נפרד מהאחים הק' הרי"ר שמעלקא דורה הפעש"ט בצאתם מאת פניו לכוון ברבנות כל אחד במקומו זה לניקלשבורג וזה לפ"פ דמיינ, יצא ללותם אל מחוץ לעיר, ועמד בשדה ולקח עפר ממקום מסוים ואמר שהעפר הזה טוב לגדל בו חיטים, אח"כ לקח עפר ממקום אחר ואמר שזה טוב לגדל שעורים, אח"כ פירשו את דבריו שכוונתו ליתן להם דרך והדרכה בהלכות ברנות, יש מקומות שאפשר להשפיע חסידות דורה הבעש"ט ותלמידיו כמו פולין וגליציה וכו', אבל יש מקומות כמו גרמניה ששם אי אפשר להשפיע בחסידות כי המקום לא מתאים לזה ואין לשנות שם מהמנהג ע"כ. ולפי"ז יש להבין מה שאמרו ומגורל נחלתנו יגרע, פ"י הלא אין זו חלוקה ממונית אלא עפ"י גורל מן השמים ולפיכך לא נכון לשנות משבט לשבט כי בכך יגרע תיקונו של אותו שבט השייך לחבל ארץ זו.

זה הרבר וכו' לבנות צלפחד לטוב בעיניהם תהינה לנשים. לכאורה היה לו לומר לטוב בעיניהן ולשון נקבה, ובספר ליקוטי יהודה הביא דפולין הבית ישראל ז"ל אמר, שמעתי מאז"ל על דרך הלצה, הא דכתיב בעיניהם שהוא לשון זכר ולא בעיניהן בלשון נקבה, דאיתא ברש"י ראתה עיני מה שלא ראתה עיני של משה, עינים טובות כאלו יכולים לכתוב עליהן בלשון זכר ע"כ. ובספר קול שמחה פ' בשלח עה"כ ותען להם מרים [שמות טו נא] פירש הרבי ר' בונם מפשיסחא מפני שראתה שפחה על הים יותר משראה יחזקאל לכן התעלו אז הנשים להקרא בבחינת זכר. ונ"ל להוסיף ע"ז דהנה אמרו עליהן בגמ' [ב"ב קט"א] חכמניות הן דרשניות הן, ושפיר ראוי להקרא להם בלשון זכר.

אך בספר פרדס יוסף פ' יוצא [בראשית לא ט] עה"פ ויצל אלקים את מקנה אביכם ויתן לי, כתב עפ"י מ"ש תוס' [ב"ב קט"א] ד"ה למלמד דענה אשה היה, והא דכתב הוא ענה בלשון זכר, היינו מטעם כיון שירשה כח אחיה, ובפ' פינחס [לעיל לו ז] ג"כ כתיב נתן נתן להם נחלה, והוא מטעם שצויה ליתן להם ירושה כמו לזכרים, ולפי"ז הכא נמי כתיב לטוב בעיניהם וכן למשפחות אביהם לשון זכר ע"כ. ולענ"ד נראה לומר מ"ש לטוב בעיניהם תהינה לנשים, בעיניהם קאי על הבעלים, וקאמר שנישאו לבעלים בעלי עין טובה, משום שיתקומות היו ובגורות ושמה לא יהיו ראויות להוליד בנים, וזקוקות הן לבעלים טובים, וז"ש לטוב בעיניהם כלומר לבעלי עין טובה תהינה לנשים.

עוד נ"ל בדרך רמז הנה כתיב תהינה בתרי יודי"ן, לכאורה חד יתירא כמו שדרשו בגמ' [מנחות עז:] תיבת סלת תהינה [ויקרא כז יז] עשר עשרונות ללחמי תודה, ופירש"י [שם עז:] תהינה - בתריין יודי"ן דחד יו"ד דמיתירא אתיא ללחמי תודה [ועי' מה הקשו ע"ז שם בתוס'], והכי נמי

י"ל כאן יו"ד יתירה רמז לחמש בנות צלפחד ולבעליהן. עוד י"ל רמז למ"ש בגמ' [ב"ב קט"א] רבי יהודה אומר בנות צלפחד נטלו ד' חלקים שנאמר [יהושע ז ה] ויפלו חבלי מנשה עשרה, ובירושלמי [ב"ב פ"ה ה"ב] אמר ר' יהושע בן קרחה בנות צלפחד נטלו חמשה חלקים חלקן עם יוצאי מצרים וחלקן עם העומדים בערבות מואב עיי"ש, ואולי ס"ל דנטלו גם חלק בעבר הירדן המזרחי וכדפירש"י פ' ויחי עה"כ בנות צערו עלי שור [בראשית מט כב] על שם בנות מנשה בנות צלפחד שנטלו חלק בשני עברי הירדן, הרי עשרה חלקים לכך נרמז בכתוב י' יתירא.

לטוב בעיניהם תהינה לנשים. המפרשים כתבו דכאן רמז למ"ש חז"ל ופירש"י עה"כ נקרא לנערה ונשאלה את פיה [בראשית כד יז] מכאן שאין משיאין את האשה אלא מדעתה. ויש להעיר דבמדבר [ב"ר פ"ס י"ב] לא כך איתא אלא מכאן שאין משיאין את 'היתומה' אלא על פיה, היינו רבקה שהיתה יתומה מאביה, וכן כאן בנות צלפחד יתומות היו.

ממשפחות בני מנשה בן יוסף היו לנשים. כתב הספורנו, מאחר שראו היות כונת האל יתעלה שלא תסב הנחלה, אעפ"י שנתן להן רשות לבחור כרצונן מכל העשבו, הן בחרו את בני דודיהן מכל המשפחת מפני שהיו יותר קרובים וטהי נחלתן על מטה משפחת אביהן, ובכן לא היתה שום הסבת נחלה אפילו ממשפחה למשפחה.

והקשה בספר אילת השחר מה המעלה בזה, דלכאורה כל בני השבט שוים לענין זה דלא תסוב נחלתם לשבט אחר. ונ"ל פשוט כיון דכתיב אך 'למשפחת' מטה אביהן תהינה לנשים, דרשו אלו החכמניות שמע מינה דעל המשפחה כיון ולא רק על השבט, דאל"כ הול"ל למטה אביהן תהינה לנשים, לפיכך נישאו לבני דודיהן דייקא היינו ממשפחת חפר ולא מבני מכיר.

ועי' בחת"ס עה"ת עה"כ לטוב בעיניהם תהינה לנשים, כתב, יראה כי בני מכיר באו ונתעוררו על דבר זה וכו' ועתה לטובת עצמם דרשו אולי יאמר ה' שבנות צלפחד ינשאו להם ויפול להם עי"ז גם חלק בא"י וכו' והבנות הללו בטובת שכלם לא נשאו אלא לבני דודיהן ממשפחת חפר ולא למשפחת מכירי עיי"ש.

פרקי אבות

כל השוכח דבר אחד ממשנתו מתחייב בנפשו שנאמר רק השמר לך פן תשכח את הדברים אשר ראו עיניך [פ"י מ"ה]. קשה וכו' יש לו לאדם שליטה על שר השכחה, וי"ל עפ"י מ"ש בגמ' [עירובין נד.] ברויאל אשכחתי לההוא תלמידא דהוה קא גריס בלחישא, בטשא ביה ואמרה לו לאו הכי כתיב ערוכה בכל ושמורה, אם ערוכה ברמ"ח איברים של אדם שמורה בלב עיי"ש.

נמצא לפי"ז מי שולמד רק בהעברת עינים וקולו לא ישמע משכח תלמודו ואינה שמורה עמו. וכן איתא לקמן בפרק קנין תורה התורה נקנית במ"ח דברים וכו' בעריכת שפתים, ואמרו חז"ל [שב] עה"פ [משל ד כב] כי חיים הם למוצאיהם אל תקרי למוצאיהם אלא למוצאיהם בפה. וז"ש השמר לך פן תשכח את הדברים אשר ראו עיניך, פ"י יען כי לא הוצאת בפיך רק בהעברת עינים בעלמא לפיכך עלול אתה לשכוח, וזה הכוונה במה שאמרו בהמשך המשנה דאינו חייב עד שישב ויסירם מלבו, דתמוה כיצד אפשר להסיר ד"ת מלבו, ולהנ"ל אתי שפיר דלומד באופן כזה שמשכח תלמודו.

בין המצרים

מה רב טובך וגו' פעלת לחוסים בך נגר בני אדם [תהלים לא כ]. י"ל הכוונה, דהנה ידוע אשר ימי בין המצרים כ"ב יום מ"ז בתמוז עד ט' באב שהם זמנים נעלים מאוד, אעפ"י שנראים ימי צרה וגבורות אבל באמת אז הוא הארת והתגלות אורו של משיח וכוונת מהמגיד הק' מקאניץ הרמז בנפסוק כל רודפי השיגה בין המצרים [איכה ג א] כל רודפי"ה רודפי י"ה מבקשי ד' השיגה בין המצרים. וז"ש מה רב טובך אשר צפנת ליראיך פעלת לחוסים ב"הם כ"ב ימי בין המצרים, נגד בני אדם, פ"י היפך ממה שנראה לבני אדם שהם ימים שפלים ונמוכים אלא אדרבה בימים אלה יכולים לפעול טובה יותר מכל ימות השנה.

תורתן של אבות

דברי תורה מרבותינו הקדושים זיע"א

בה' ושומרים עוד פעם לבוקר וכן בכל פעם בכל זאת שמך לא שכחנו וכו' (תפוחי חיים)

ויסעו מהר שפר.

פעם אחת ישב אדמו"ר זצלה"ה מלובלין במסיבה עם תלמידיו הקדושים, ודרש על כל מ"ב מסעות שנזכרים בפרשה מסעי, ובהגיע לפסוק ויסעו מהר שפר וגו' לא היה לו מה לאמר על זה, וענה תלמידו הרה"ק רבי צבי הירש מזידטשוב ואמר פירוש זה, ע"פ מאמר חז"ל (שבת פט:) שלעתיד יאמר הקב"ה לאברהם בניך חטאו, ויאמר ימחו, וכן יענה גם יעקב, ואך יצחק אבינו ע"ה יעשה חשבון עיניו של כל הענין, ומסיים שם אם אתה סובל כולם מוטב ואם לאו פלגא עלי ופלגא עלך. וזהו ויסעו מ"הר", שלא היה להם חניה מאברהם שנקרא "הר" (עיין פסחים סח.), שפר, שכן גם לא היה להם חניה מ"שפר" היינו יעקב אבינו ע"ה שנקרא "שפר" כמאמרם ז"ל (בבא מציעא פד.) שופריה ליעקב מעין שופריה דאדם הראשון, דלא היה להם חניה על ידם, רק ויחנו ב"חרדה" זה יצחק, שנאמר ויחרד יצחק "חרדה", על ידו היה להם חניה כנ"ל. (קרבן העני ועוד ספרים)

שהקב"ה יצילנו גם הפעם עד שנזכה לחנות בא"י בגאולה השלמה בלי שיהיה עוד ויסעו אלא תשועת עולמים. ובזה יש לפרש הפ' תהלים ק"ל נפשי לה'

דרוש לפרשת מסעי ולימי בין המצרים מרבניו בעל שמועה טובה זיע"א

וגם צריך להביא לו תשורה גדולה לראות פניו, אבל כשהשר יוצא לדרך קל לבוא אצלו וגם תשורה מועטת נחשבת בעיניו עיין בספר הנ"ל במקומות הנ"ל דברים קדושים.

והנה ימים האלו התחילו מעת אשר עשו הערב רב העגל ואז שבר משה הלוחות ב"ז בתמוז, וביאת מרגלים קבעו בכיה לדורות בט' באב, ולכן הם ימים שפלים מאד כי בימים האלה היה חטא עגל ומרגלים. וזה שאמר כי אני ה' שוכן בתוך תו"ך גימ' עג"ל מרגל"ם, ופרש"י אף 'בזמן' דייקא והבן, ועיין בספר **אגרא דפרקא** סי' רל"ט דמספר כל השעות דימים האלו גימטריא מפת"ח הגאולה, ועתה אחי תראה ותספור כי אני ה' שכן בתוך, אג"י - ב' שמות דאבות וגבורות [טזד"ד חזון] ש' דש"כ גימ' שם החילוף א"ת ב"ש דברכה שלישית [מצפ"ק] הו"ה מאיר לג' שמות הנ"ל, ונותר כ"ן משכ"ן ותצרך כ"י כ"ן בתו"ך גימ' השעות מן הכ"ב ימים בין המצרים, כי הימים האלו אנו מצפים ומיחלים שבית המקדש יבנה ותתזנה עינינו בשבוע לצין ברחמים.

ולא תטמא את הארץ אשר אתם יושבים בה אשר אני שכן בתוכה כי אני ה' שכן בתוך בני ישראל. רש"י ז"ל פירש אף בזמן שהם טמאים שכינה ביניהם, בדרך אפשר מה שאמר רש"י אף 'בזמן' שהם טמאים ולא אמר אף אם הם טמאים שכינה ביניהם (עיין רש"י אחרי על פסוק וכפר על הקדש מטמאות בני ישראל), מרמז לנו דברי המגיד **מקאנאני** זי"ע בספר **עבודת ישראל** פ' מסעי, ובאבות פרק שני שלישי ופרק רביעי, דהימים מ"ז בתמוז עד ט' באב הם ימים שפלים מאד, והתאווה והחמדנות מתגברין באדם ויש לו הרהורים רעים, ולכן צריך האדם להתגבר מאד בעתים הללו להוציא האור מן החושך, וכל זה צריך לתקן בתשובה ובתפלה ובתורה, ולא קצת המוני עם שאומרים שלא יכלו ללמוד בין המצרים כי כסילים המה, ועל ימים אלו נאמר כל רודפיה השיגוה בין המצרים, כל מי שרודף להמליך את הבורא יוכל להשיג יותר בימים האלו, ומשל לשר היושב בפלסטין שלו אזי אינו בקל לבוא אצלו מחמת השומרים הסובבים אותו

אלה מסעי בני ישראל וגו' ביד משה ואהרן. אלה מסעי בני ישראל ר"ת א'דום מ'די ב'בל י'ון רמז שגאולות אלו היו ע"י שליח, ולכן לא היתה הגאולה נצחית ושוב גלינו גולה אחר גולה, אבל גאולה העתידה תהיה ע"י הקב"ה בכבודו ובעצמו והיא תהיה גאולת עולם וכמו"ש חז"ל (תנחומא אחרי מות פי"ב) עם נושע בה' אמר הקב"ה בעה"ז הייתם נושעים ע"י בני אדם במצרים ע"י משה ואהרן בימי סיסרא ע"י ברק ודבורה וכו' וע"י שהיו בשר ודם הייתם חוזרין ומשתעבדין, אבל לעתיד לבא אני בעצמי גואל אתכם ושוב אין אתם משתעבדין שנאמר ישראל נושע בה' תשועת עולמים. (אשכנזי אברהם)

אלה מסעי וכו' ויסעו ויחנו. י"ל דהמסעות רמז למשך כל ימי הגלויות, בני' יסעו ויחנו ובטוחים בהש"ת אעפ"י שאחר ויחנו יסעו עוד פעם בגלות ממקום למקום בכ"ז אמצעים בבטחון בה' שיזכו ליוחנו, וכמו שבארתי

בהגש"פ שבכל דור ודור עומדים וכו' והקב"ה מצילנו מידם, פ"י שבכל פעם גם אם אחר הצלה עומדים שוב עלינו עכ"ז אין אנו נופלים ביאוש אלא מצפים

משומרים לבוקר שומרים לבוקר, הכפל רומז שאפילו כשהגיע בוקר פ"י ישועה וחניה ואח"כ חזר להיות ח"ו לילה וגלות חדשה אינם מתיאשים אלא מצפים בבטחון

מדור לשון תורה

מתוך ספר לשון תורה על כפל לשונות בתורה מאת כ"ק אדמו"ר שליט"א

זה הדבר אשר צוה יי וכו' לטוב בעיניך תהייה לנשים אף למשפחת משה אביהם תהייה לנשים: גמרא [ב"ב קג:] אמר רב יהודה אמר שמואל, בנות צלפחד הותרו להנשא לכל השבטים שנאמר לטוב בעיניהם תהייה לנשים, אלא מה אני מקיים אף למשפחת משה אביהם תהייה לנשים, עצה טובה השיאן הכתוב שלא ינשאו אלא להגון להן! אדרת אליהו! מה שאמר תהייה לנשים תרתי זימני, להודיע שאף אם יתאלמנו או יתגרשו, ינשאו פעם שנית למשפחת משה אביהם, שלא יאמרו שאין חיוב לא אלא בנישואין ראשונים אבל בפעם ב' לא, לכן נאמר תהייה תהייה תרתי זימני דלעולם לא ינשאו אלא לבני דודיהן, דטעמא הוי דלא תסוב נחלה כמו שסיים ולא תסוב נחלה וא"כ אפילו מאה פעמים ואמר הכתוב שכך עשו.

א. פירש רבינו המלבי"ם, זה הדבר אשר צוה ה' לבנות צלפחד, דבר זה לבד צוה מה שנוגע לגורל של השבט לבד, וע"כ לטוב בעיניהם תהייה לנשים, ר"ל אף שאינו מן המשפחה, אף למשפחת משה אביהם, אם הוא מן המטה של מנשה אף שאינו ממשפחתה רק ממשפחה אחרת של המטה תהייה לנשים. והח"ס (תורת משה) פירש, יש לדקדק מתחלה אמר לטוב בעיניהם תהייה לנשים ואח"כ אמר אף למשפחת משה אביהן, יש לפרש דהרי בנות צלפחד לא היו ראויין להוליד יען שנישאו יותר לאחר ארבעים שנים כדאי"ב בב"ב דף ק"ט, אלא שנעשה להם נס אח"כ, וא"כ אי ירושת הבעל לאו דאורייתא היו מותרין לישא מכל שבט שירצו כיון דבנים לא יהיו להם ובעל אינו יורשם, רק שהקב"ה נתן עצה טובה להן לישא מבני משפחתן כדי שיוכל להעשות להן נס, ובזה מודקדק הקרא היטב. ובס' העמק דבר פירש ע"ד המוסר וז"ל, כבר נתבאר בפ' פינחס דבנות צלפחד הותרו להעביר נחלה, מלשון דכתיב והעברת את נחלת אביהן להן, והא דכתיב אף למשפחת וגו' אינו אלא עצה כדאייתא בפ' יש נחלין, ונתבאר לעיל שמפני חשיבותן הרשה המקום להעביר נחלה והרי הם כמו נשים שכבר הולידו משבט אחר והם יורשות ומעבירות נחלה כמבואר בסמוך, ובשביל מיעוט כזה לא זיק לקביעת קדושת הארץ. אך בצעה שלא יהיו נראות כחשובות מכל בנות שבטן ע"כ יתנהו כמו כולן שאסורות להעביר נחלה באותו הדור, ומזה נלמד עצה בהרבה ענינים. ועצת ה' תקום לכל אדם. ב. לרבינו אליהו הצרפתי.

בינה לעיתים

בענין חישוב זמן קץ גאולתינו בב"א

[מספר עשרת צבי לרבינו מרדכי מוירששוב זיע"א פרשת שמות]

הצדיקים כל אהבת הקדמונים נשמות הקדושים שעברו מנוחתם בעדן ושנתבררו ונתלבנו עד עתה הכל ת"ל חי הבוחר בעמו ישראל באהבה קיומו ועמידתם עלינו נשמות הנמוכים והעקבים, ובנו ת"ל נתקדש שמו של הקב"ה וב"ש יותר המאזנו חיל ונותן בנו כח הסבל לסבול הגלות והצרות והגזרות ומקבלים באהבה ובטוחים בישועת השם הגדול והנורא אשר יצמיח לנו בקרוב, ות"ל נתקבלו דברי בעיני. ואין לא ח"ו, אנחנו בשם אלקינו נזכיר ובאולי יעלה על הדעת (כמו שכתב הרמב"ם ז"ל בפרק א' מיסודי התורה אולי יעלה על הדעת שיתבטל כל הנמצאים לא יתבטל מציאותו ית') שיכלו ח"ו כל הקצין ועדיין בן דוד לא בא, לחילה לנו לעזוב אלקינו אשר הראה כח נפלאותיו בבריאה וכן נפלאות ביציאת מצרים ואלף לאלפי אלפים ורבו רבואות פעמים הטובות נסים ונפלאות, וגם אמנם שחלילה זאת לעלות על הדעת כבר נשבע השם בנפשו שלא יעזוב אותנו ואנחנו לא נעזוב אותו ב"ה וב"ש, ומה להאריך בדברים אשר מובטחים אנחנו מנביאים ומרבותינו הקדושים מבוארים בכתובים ובש"ס ובמדרשים אין די באר, ואנחנו נלך בטח בתום ולא נירא כי ה' אלקינו אתנו.

ואין פלא על דברי הזהר הקדוש שאומר ומגלה קצים וחשבונות הקצים ואומר שבשנת ת"ר לזה האלף, ובכאן נראה שבשנת תר"ח הוא הקץ המאוחר אפילו לתחיית המתים, ומצינו בגמרא פרק חלק [סנהדרין צט.] אמר ר' דוסא ימות המשיח ד' מאות שנה והוא מוסכם לקץ הזהר פרשת וירא הו"ל, דלך אף ידידי שאין בנו אתנו יודע דברי הזהר הקדוש ובעלי הש"ס תנאים ואמוראים הקדושים באיזה עולם הם מדברים ובאיזה בח' שבכל עולם, ואם אני רואים שכמה קצים עברו אולי יש עולם הסתום וכמוס שבו דבר הזהר או התנא שכבר בא בו, ולחכם המעמיק ובוטח בה' בנפש אמת לא יתפלא על זה, וכבר אמרו ז"ל [שם יז:] אין הדבר תלוי אלא בתשובה, והנסתרות לה' אלקינו יעשה כרצונו וכחפצו ב"ה וב"ש ויגאלינו בקרוב למען שמו ית' אמן ואמן.

אח"י אין אתנו יודעים עד מתי קץ הפלאות, וכבר הזהירו אותנו חז"ל שלא נהיה ממשבי קיצין, ומחוייבים אנחנו להאמין ולבטוח בשם ה' אלקינו ולהיות בתמימות באמונתנו ב"ה ולא לבקש עתידות ואם יתמהמה נחכה לו ב"ה ולא יעזוב אותנו ה' אלקינו ויזכור בריתו את אבותינו ואתנו בברית הר חורב וערבות מואב יעידו כל הנביאים, ואנו מיחלים ומקוים כל שעה ורגע אשר יקיים ב"ה וב"ש הבטחתו וישלח לנו משיח צדקינו במהרה בקרוב, והגם אם כלו כל הקצים וגם יכלו כי השעה זו הקץ של פרשת וירא הנ"ל (המובאים בזה"ק) והוא המאוחר מכל הקצין על שנת ת"ר שיהיה בקרוב במהרה בימינו. והנה היום אנחנו שנת תק"ץ לאלף הששי ועוד לא נשמע בעו"ה שום רמז ורמיזה לגאולתנו, ובכל יום ויום הסט"א והרהר מתגבר והולך וסוער, ובני עמינו קדוש דוויים וסחופים בגדופים וחרופים כאמור אשר חרפו עקבות משיח, ובזוים בתכלית הבזיון ודיוטא תחתונה אשר כמוהו לא נהיית מן יום חורבן מקדשינו, ונתקיים ממש כל המשנה המספרת בענין עקבות משיחא ועבר קציר וכלה קץ ואנחנו בעונינו לא נושעין, אמנם אח"י אנחנו ת"ל ב"ה וב"ש בני אל חי בטחונוני חזק בה' אלקינו ובו נשמח כלנו אשר בקרוב יתפוצצו הררי עד יבוקע הר הזתים ויראונו ב"ה וב"ש אותות ומופתים, ובזה אנו מקוים וחיים אשר לא אבדנו בטחונוני בה' אלקינו.

ואמרת לפני מו"ר הרב הצדיק מוה"ר אברהם יושע העשיל האבד"ק אפטא נשמחו בג"מ אשר עקבות משיחא כתב רבינו [האריז"ל] כי הוא סוד עקבי א"ק לכל הקדומים וסוים כל הברורים הנשמות הצריכים להזדקק ולהתברר, והנה כמו שעל העקב עומד כל הגוף וכל הקומה שלימה כן אנחנו נשמות עקבי א"ק הזה ת"ל בה' בטחונוני ואמונותינו דבוק וקשור באמונת יחוד אלקינו בכל לב ונפש ומקבלים באהבה רבה ובשמחה רבה את כל העובר עלינו מן הגלויות המורים המים המאירים, ובזה אנחנו ת"ל בני אל חי יותר שמחים שעלינו עומד כל הקומת הקדושה, כל הנשמות

הצלחה גדולה וחסרת תקדים
נרשמה השבוע בס"ד
"בדוכן" מכון בני שלשים
"ב"ריד הגדול של ספרי החסידות"
שהתקיים השבוע בירושלים
ובבני ברק, מדהים ומרגש היה לראות
את אחב"י אברכי משי לצד בחורי
החמד צובאים בהמוניהם על דוכני
הספרים וניאותים לאורם הבהיר של
ספרי היסוד החשובים מבית היוצר
ומגנזי הצדיקים, נפלא ומרהיב היה
לחזות בחוש את התגשמות הנבואה
"**לא רעב ללחם ולא צמא למים כי אם לשמוע דבר ה'.**"

הפתעה רבתי!!!

התעניינות רבה והתפעלות נרשמה
מהופעת הספר היחודי הראשון מסוגו

"לשון תורה"

יצירה חדשה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א

ההולך ומבאר את כל כפל לשונות
הנמצאים בפסוקי התורה ע"פ מדרשי
חז"ל וספרי קדמונינו ראשונים
כמלאכים ורבותינו מאורי החסידות.
וכבר נשמע קולם של תלמידי חכמים
מופלגים אשר הספר היה למראה
עיניהם והרבו להפליא על עצמם כיצד
הבינו 'פשוטו של מקרא' עד עתה,
בהפטירם כי ספר מעין זה הינו חובה
לכל צורב החפץ להבין פסוק כצורתו.
המכון ממשיך בעז"ה בפעילות נמרצת
ובקרוב יופיעו כמה ספרים חשובים
לתועלת שוחרי התורה וחסידות
להגדיל תורה ולהאדירה.

סיפר ר' יחזקאל לעפקאוויטש: בעת שהיה שו"ב בק"ק ליסקא היתר
דירתו סמוכה לדירתו של גוי א' שכן רע, והדירות צמודות היו זו לזו
באופן ששביל הכניסה לדירתו של ר' יחזקאל היה עובר על פני דירת
הגוי, הצורך הלז הבחין תיכף בשכנו היהודי כי זר הוא ולא מילידי
המקום, ע"כ התנכל לו בחרפה ובזו, ובכל פעם שעבר ר' יחזקאל בכניסתו
ויציאתו מן הבית, היה הרשע מכה אותו באגרוף ומאיים עליו לרצחו
נפש. התהלך ר' יחזקאל נבוך ונפחד ולא ידע לשית עצה לנפשו מאחר
שלא היתה כל כניסה נוספת לדירתו, ובכל פעם נפל פחד הגוי עליו. פ"א
שיגר פתקא לקאסאן אל רבינו האור מלא וגולל את כל הענין, גם את שם
הגוי כתב בפתקא ושם אמו, ובקש ישועה. תוך זמן קצר נתקבלה תשובת
רבינו במכתב ושם נאמר כי סמוך ובטוח הוא שהקב"ה יעזרהו במהרה
וינצל מידיו של אותו רשע, ואעפ"כ אם יואיל הגוי לבוא אליו ויבקש את
ידו לשלום אל ידחהו מלפניו כי אם יכרות עמו ברית שלום.

מכתבו של רבינו היה זר לרוחו של ר"י ובלתי מחוור, כי מי יעלה על
הדעת שרשע עריץ כזה יבוא וידבר אליו לשלום, אדרבא דיו שלא ירשיע
יותר, ואולם דברי רבינו לא נאמרו לריק, וביום א' בשעה שהיה עומד
בבית השחיטה טרוד במלאכתו נכנסה אשתו אליו והודיעה לו כי שני
שכיניהם ר' יצחק לאווי וגם אותו גוי ממתינים בחצר ומבקשים ממנו
לצאת כי דבר להם אליו, בתחילה נבהל ר"י ונשאר על עמדו, בתוך כך
נכנס ר' יצחק לאווי ודבר על לבו של ר"י שיצא החוצה כי שכינם הגוי
נכנס אצלו והביע חרטה על כל התנהגותו ולמה זה ירדוף את השוחט
שהוא איש הגון וישר ומעולם לא הרע לו, ע"כ בקשתו לכרות שלום עם
השוחט ומעתה לא יאונה לו כל רע, בתחילה לא נכנסו דבריו אל לבו של
ר"י כי לא האמין לזאת ויפג לבו, ואולם לבסוף נעתר להפצרת ר' יצחק
ויצא בפחד אל החצר, הגוי קדם את פניו בשמחה והושיט ידו לשלום
וכדרכו של גוי אמר אליו אם תתן לי צלוחית י"ש קטנה אשלים עמך
לעולם כי רוצה אני בשלומך וכו' וכן היה.

סיפר מו"ה ר' אברהם ניסן הערשקאוויטש ז"ל מקאסאן: פעם בפורים
בא בחור א' משוב דאבראן בגלילות קאסאן לפני רבינו האור מלא,
ובפיו בקשה שהוא נצרך לישועה כי על ידו נהרג גוי בשגגה ועומד לפני
משפט קשה יומיים אחר פורים, וגם שרבינו יבטיח לו שלא ילקח לצבא,
הבחור היה מודרני ומגודל בלורית, ניגש רבינו אליו הגביה את כובעו
ואמר אם תגזוז את שערות ראשך ותקבל עליך להיות יהודי טוב שומר
תורה ומצוות אז תצא לחפשי מהמשפט וגם מן הצבא, הבחור הסכים,
תיכף ומיד הלך אל הספר ובא שוב אל רבינו להראות שקיים את דברו,
רבינו הבטיח לו ישועה וכן היה.

סיפר ר' משה יוסף גליק ז"ל: פעם בא בחור א' בפורים לפני רבינו
ובפיו בקשה שרבינו יבטיח לו שחרור מהצבא, הביט רבינו בפניו
ומשראה שאינו מגדל פאותיו הושיט ידו למקום הפאות וניסה לאחוז שם
באצבעותיו איזה שערות והתחיל לפלפל בהלכה ולהוכיח כי גם המעט
הזה ייקרא פאות, ואולם לבסוף פנה אליו ושאל התהיה מוכן לגדלם יותר
(וועט עס זיין לענגער), הן, השיב הבחור, באותו רגע אחז רבינו בדש מעילו של
הבחור כנגד לבו והכריז הרי אתה משוחרר, וכן היה.

הילוכם בקודש

עובדות והנהגות מרבותינו הקדושים מקאסאן וצוק"ל

סדר השכמת הבוקר [חיב]

ז. אחר ברכת התורה אמר רבינו **האור מלא** ידיד נפש ו'אל מסתתר' ולפעמים
אמר גם 'אודה לאל לבב חוקר' ו'אדון הכל הדורש' וכו', ואח"כ אמר שומר
ישראל וכו' שומר גוי אחד וכו' והללויה אודה ה' בכל לבב.
ת. ביום שאין בו מוסף אמר או"א מלך רחמן וכו', אתה הראת לדעת וכו',
ובתורתך כתוב לאמור שמע וישראל וגו'.
ט. דעתו היתה שגם מי שהיה ניעור כל הלילה יאמר ברכת התורה בשחר.
י. אח"כ אמר סדר תהלים של אותו יום ולמד משניות, זוהר וגמרא.
יא. כשהגיע זמן עטיפה התעטף בטלית קטן (נוסף, מלבד זה שהיה לבוש בו עוד מהלילה)
וביך עליו 'להתעטף' ואח"כ הניח ב' זוגות תפלין רש"י ור"ת יחד וקרא עמהם
ד' פרשיות שמע וכו'.